

ACCIÓ VALENCIANA

El gran Homer no escrigué en llatí perquè era grec; així mateix Virgili no escrigué en grec perquè era llatí.

Cervantes.

Butlletí quinzenal • Organ d'ACCIÓ CULTURAL VALENCIANA • Redacció i Administració: Jorge Juan, 13

Preus de Subscripció: simpatitzant, 3 pessetes a l'any; actiu, 1 pesseta al mes; protector, 2 pessetes al mes, com mínim

ANY I - N.º 11

VALENCIA 15 SETEMBRE 1930

10 CÈNTIMS

EDITORIALS

L'onze de Setembre

En aquest dia de commemoració dels fatídics fets de 1714 a Barcelona, no volem deixar d'enviar una cordial salutació a la nostra germana Catalunya.

En aquella data, Barcelona fou presa a l'assalt per les tropes espanyoles i franceses del primer dels Borbons. El fet tenia les mateixes conseqüències que tingué per a nosaltres la lluita d'Almansa set anys abans, en 1707.

Tot allò de més car al nostre poble: llengua, dret, administració fou bandejat.

L'agressió a València i Catalunya, i desseguida a Mallorca portà tota la nostra nació a viure d'una espiritualitat aliena, imposada i per tant doblement estèril. Llargs anys de decadència hem viscut des d'aleshores. Però ja hom veu vindre una nova albada en que sense ésser enemics de ningú no consentirem tampoc que s'ens atropelle de nou.

En aquest dia tornem a oferir la nostra cordialitat plena de germanor a qui éssent el darrer reducte de la defensa de la nostra ànima, es ara també qui marxa a l'avantguarda en el nostre moviment de reconquesta.

Veus de Migdia

La creuada per la dignificació del parlar popular està per manpendre entre el poble però sortosament entre la nostra gent lletrada va obrint-se camí la necessitat d'esta dignificació a força diaçò es tan gran que dins de poc aquell que amb una mica de cultura no ho compregua, be podrem dubtar dels fonaments que te per a d'esta materia.

Es comprenedor, per altra banda, que desde unes altres indrets si no lliteraris purs, d'una certa bona fe i en la present ocasió d'una innegable voluntat, vaja via esta mateixa idea. Hui, ens es afalagador oferir als nostres llegidors un cult article de fons aparegut a un setmanari alicantí del que, corretgida una mica per nosaltres la seva ortografia, diu:

Fraternitat Regional Valenciana

"El dia de Sant Jaume amb motiu de la consagració de la Senyera valenciana, tornaren a unir-se a València en fraternal abraç les tres provincies del regne: València, Castelló i Alacant.

Be estan eixos actes de xermanor i exaltació valencianista en els que brolla l'esperit del poble; però això no es prou; es precis fer més per part de tots; no es prou el desbordament d'entusiasme de un moment, del que passat algú temps, no queda d'ell més que el record; es necessari ser valencians en totes les hores i en totes les ocasions; valencians per a exaltar i per a honrar tot lo nostre y a nostra patria xica: València, Castelló i Alacant...

Sobre tot parlem nostra llengua i fem que la depreguen nostres fills; no fem com ara, que el picapedrer, el manyà i tota la xent més humil, procuren abans que res que els fills parlen en castellà, sense dubte per semblar-se en açò al senyorets, ja que no poden semblar-se en altra cosa.

Eduquem al poble en eixe sentit. Que siga nostra propia llengua valenciana la que usem en nostres converses públiques y familiars; que siga nostra llengua la que usem per a defendre els nostres drets i siga la que es deixen sentir en les altures del poder per a reclamar lo nostre.

Per ahí anirem bé i farem més camí que amb actes públics, aparatosos i teatrals, que no diem que estiguen mal, però que al fi i al cap resulten fum de palla".

Estudis pedagògics

Ha hagut, el hi ha i l'haurà, segurament, un gran interès a que les terres valencianes deixen d'ésser de llengua catalana. Els enemics, conscients o no del nostre idioma, deuen saber que aquest és un vehicle de la cultura i que, al mateix temps, és un espill de la cultura i moltes vegades la cultura mateixa.

Un poble treballat té al seu favor un altíssim tant per cent de benestar, de civilització, de justícia. Es en busca de la justícia que fa camí l'humanitat. Però no es fa endavant sense trasbalsos; de tal manera, que la normalitat és aquella que té el seu millor exemple en la processó que avança i arriba a terme després d'haver donat una passa cap arrere per cada dues cap avant. L'humanitat fa camí vers la millor vida no obstant tenir pobles que, com alguns individus d'algunes families, s'afanyen més a conservar les esplendors passades que no a assolir-ne de noves, essent sovint esplendors, glories i beneficis adquirides per herència i no per activitats més o manco ajustades a l'època.

El poble que vullga posar-se en camí de perfecció haurà de procurar-se una cultura propia. Les cultures maulllevades conduïxen més a la submissió que a l'alliberament. Un home que, com vulgarment és dit, pense amb el cervell d'un altre home serà sempre un dependent del cervell pensador, de la voluntat aliena. Doncs un poble que tinga la cultura que li presta un altre poble dependrà d'aquest. D'un règim de dependència, coneguda, consentida i vullguda, no poden nèixer unes relacions justes. Qui conega on és la injustícia i no procure extirpar-la és un homoïde, ha perdudes les virtuts—virtut: força—de tal.

Per a que el poble valencià siga lliure i

Davant açò aquell que no s'hi veja enaltit en lo seu sentiment per aquestes paraules, no pot dir que te un cor ben organitzat valencianament. ;Quan hem d'agraïr desde els nostres indrets universitaris i lletrats aquestes paraules d'una revista alacantina—*El Tio Cuc*—que si se ho proposara podria enlairar la nostra llengua, parlada des dels palmerals d'Elx fins a les valls d'enllà el pirineu...! Aquesta classe de premsa podria conduir un públic numerosíssim si ella vullguera. Perque ho faça d'acord amb els seus sentiments no ben traduïts encara al exterior, formulem els nostres vots, desitjant es lliure de bordes mixtificacions llinüístiques.

aporte, per tant, una notable collaboració als avenços de l'humanitat ha de posseir una forta cultura propia. Aquesta cultura no pot obtenir-se d'una manera eficaç si no és per mig de la seua natural expressió popular, ço és per mig de la llengua materna. Però una llengua si no és treballada, si no és cultivada literariament i gramaticada "o mor absorbida—com diu Prat de la Riba—per la invasió d'una llengua superior, o mor per descomposició interna, trossejada, esmicolada per els dialectes".

Per altre costat—i açò ens interessa tant com som ciutadans—cultivar un idioma és conservar una nacionalitat.

Heus aci el punt bàsic; el valencià deu tindre un gran interès a estudiar el seu propi idioma. Un doble amor l'obliga: el de la patria i el del món.

Però ¿qui ha d'estudiar la nostra llengua? ¿Quan s'ha d'estudiar? ¿Cóm ha d'ésser estudiada? Qüestions son aquestes ben plenes de problemes: pedagògics, d'afectes pairals, d'interessos de cultura universal. Qüestions aquestes purament científiques la claredat de les quals és enterbolida per passions de domini, per interessos creats, per defeccions absurdes. Es la política la que posada al servei de causes injustes fa que un poble no autodetermine d'una manera racional i científica els problemes elementals de la cultura. Car si tot individu té més que el dret a posseir una cultura l'obligació d'adquirir-la, tot poble té dret a la llibertat cultural creant-la o recreant-la o be contservant-la. La nostra no pot ésser efficient si no és posant en joc el nostre natural vehicle: la llengua valenciana.

CARLES SALVADOR.

Les Lletres

Revista de Llibres

Els llibres

“La Diputación de la Generalidad del Reino de Valencia” por el Excmo. Sr. D. José Martínez Aloy, expresidente de la Excelentísima Diputación Provincial de Valencia y cronista de la misma. Valencia, en los talleres tipográficos del Hijo de F. Vives Mora.—1930.—VIII + 390 pág. + 1 hoj. 25 × 18 cm.

I

Si ixqueren sovint unes quantes obres com la que hui tenim davant els ulls, l'immens bastiment de l'història del Regne de Valencia, estaria fet o d'almenys estarien col·locades les fites indubtables de la seua personalitat, de molts oblidada. Quan eix un llibre, com aquest, dedicat no a allò que és producte d'erudició local—de ciutat, de poble—si no a allò altre qui es refereix a tot un terreny determinat i dibuixat geogràfica i històricament, que te una pròpia i palesa forma feaenta de vida i nodriment seus, no sabriem si alegrarnos-en o doldre-ns, perquè, molta és la jòya que a l'esperit du un obra com la present més també molt major és el dòl que li dona per no veure tots els anys i en tots els indrets treballadors guanyats el conreu de l'història del Regne de Valencia i no erudits lliurats tan sols als estrets límits de biografies o monografies intrascendentes o reduïts, per tot camp de recerca, a allò que pertany a una vila o ciutat, encara que aquesta siga la mateixa capitalitat. Perquè, pot ser s'ens diga que cal anar arplegant materials per a l'obra esdevenidora, hui impossible de bastir encara, però potser també que es passem la vida fent reculls que ni tan sols, pel seu marc propi son sempre aprofitables, i que no hi hagen assaigs fets sobre els quals, posades les fites, altres temps referan acomodant-la a llur época, l'obra gran, que hui desitgem però no alcem. Per tot açò l'apareguda d'aquest llibre és quelcom al que no estem aveats: és un obra d'història que toca a tot lo Regne. Llancem, hui, les campanes al vòl perquè en la serenor del cel de la nostra producció històrica d'aquest caràcter, un potent estel relluix amb llum d'esclats de brillantor...

* * *

El fet més gran de la vida de Jaume I és la conquesta de Balears i de Valencia, terres guanyades per a la cultura catalana, i el fet més gran de la conquesta de Valencia és l'organització que fruí la nostra terra. Be s'ha dit a Jaume I *Pare de Valencia* i be està viva entre el poble la memoria del rei després de set segles. Perque la figura de Jaume I, malgrat partidistes i detractors, és la més gran en l'història d'Aragó; el crèdit de legislador democràtic i lliberal—açò ja s'ha dit però cal recordar-ho que guanyà amb la fundació del nou Regne cristià de Valencia, és ben fondo i arrelat. L'organització del Regne quedava ben dibuixada però front als drets i regalies de la Corona prompte hagueren d'alçar-se les classes privilegiades i que gojavien d'immunitat; la lluita amb la noblesa per tal de sometre-la al pagament de tributs com els que pesaven rònegament sobre els alous de realeng, és la darrera part de l'història d'en Jaume, mogut fins al moment de perdre l'alé, de beneficiar i acaronar al poble.

Els primers anys de Pere I donaren un esbatussó tributari al Regne per l'augment dels

impossits que la corona necessitava per a les seves manpreses polítiques de l'exterior—glorioses per tot arreu—però, d'aquesta fonda commoció econòmica s'en ixqué Valencia poc a poc obtenint del rei la reorganització del sistema tributari i la confirmació de furs i privilegis en favor de la classe popular que alcançà una major participació en lo regiment de la còsa pública. Una forta lluita entre les pretensions dels nobles que demanaven conservar el fur d'Aragó per a llurs estats i la voluntat del rei i de l'estat plà que volien—raonablement—salvaguardar els furs de Valencia, omplí singularment els temps darrers de Pere el Gran.

Aquesta lluita, de la qual esdevenia, segons els resultats, la unitat o la diversitat legislativa del Regne, era malhauradament el motiu de desconort interior més gran que tenia aquest, acostant-se, baix Alfons I, més i més una guerra de bandositats mortalment enemigues. Les Corts valencianes s'afanyaven per a aconseguir del rei que no foren votats impossits de cap mena que no estigueren establits als Furs. El rei, per la seva banda, es veia exhaurit i sense medis econòmics, estant lo tressor esgotat. Les viles reials es trobaven en el perill d'ésser enagenades i davant açò, més volien oferir al rei diners barata no ésser-ho, que viure desinquiets i en situació térbola. Faci les aportacions en diners que varen fer a la Corona i d'ací llur estat tranquil baix fur de Valencia. S'oposava la legislació foral valenciana a l'invasió del feudalisme i a la massa creixença del poder reial. Durant Jaume II, rei organitzador, els magistrats del poble per una banda i els rics-homens per un altra, estaven necessitats d'ésser millor ordenats en llurs actuacions. Així era convenient crear un tribunal superior, al qual estaven sotsmessos tots els oficials del Regne, tanmateix els de fur com els de feu. El *Procurador General* esdevingué així jutge que obraria com a tribunal en tot lo Regne, eixercint per delegació del monarca la jurisdicció reial suprema. Tot lo moviment de l'administració d'aquell va als entorns de l'establiment d'un orgue regulador dels tributs i dels impossits, de les rendes i dels drets de la Corona.

En 1329, en les Corts ajustades en la Seu de Valencia es demanà i obtingué d'Alfons II la confirmació del privilegi de l'unió de Valencia a Catalunya i Aragó, ja donat per Jaume II en 1319 i que tan obertament defensà sempre Valencia per a mantindre la federació. Aquest regnat plé de feaentes proves de ciutadania, no deuriem passar-lo lleugerament però no es possible fer altra còsa. Encara, baix ell, els partidaris del fur d'Aragó s'alçaven demanant que seguira aquest, però jatsia açò, va reixir de nou la legislació del Regne i en 1330 Burriana i Vilarreal abandonaven el fur aragonés. En aquests anys, 1229, va establir-se un impossit *general*, es dir, que alcançava a tothom, inclos als exceptuats fins

a llavors, impossit que havia d'ésser destinat a favorir la mampresa granadina. En aquest fet, troba el senyor Martínez Aloy, un antecedent de la Diputació. Per a la cobrança i administració de l'impossit va ésser creat un cos, que després de complir el seu comés, era dissolt. Havent-se deixat de fer l'expedició a Granada, el rei tornava a demanar el subsidi per a altres mampreses polítiques exteriors, i li fon atorgat però reconeguent ell el caràcter voluntari que per al Regne tenia.

Pocs anys després de l'acte de Francesc de Vinatea—el fet cum de l'esperit polític d'aleshores—Alfons II moria en Barcelona. En 1337 i a l'any següent, en les dreçanes del Grau de Valencia i en les de Cullera es treballava per a defensar el Regne amb una potent esquadra, del perill del soldà marroquí i amb aquest motiu, havent d'armarse moltes galeres, va establir-se un impossit titolat *almoyna*, el qual era administrat per quatre oficials nomenats, u per la ciutat, un altre per les viles reials, un tercer pels rics-hohomens i cavallers, i el quart pel braç eclesiàstic. I en aquest moment aquest orgue representa ja la primera *Diputació del Regne*. Després, les manyes del Cerimoniós varen aprofitar l'almoyna, amb la protesta dels eclesiàstics, per a fer-li la guerra al rei de Mallorca. Quan la guerra contra Castella, el Regne de Valencia va esgotar tot allò que era necessari per a la seva defensa; en 1364 les corts reunides al Palau bisbal de Valencia concedien al rei 50.000 lliures les quals eren destinades a mantindre un cos de defensa, enginys de guerra, etc., essent administrades aquelles per tres clavaris de la *Generalitat*. I ja a les darreries d'aquest regnat queda sense canvi l'organització dels Diputats de la Generalitat del Regne de Valencia.

(Finirà).

Informació valenciana

Col·lecció L'estel

Ha sortit el darrer volum de la col·lecció “L'Estel”. Tracta el llibre de la desitjada “Poesia valenciana en 1930”. En tant esperem resenyar-lo detingudament, hem de saludar amb efusió la eixida de aquest interessant volum en la no menys important col·lecció.

Heus ací els poetes que formen el llibre: Almela i Vives, Bernat Artola, Francesc Caballero, Miquel i Enric Duràn i Tortajada, Daniel Martínez Ferrando, Navarro-Borràs, Ortin Benedito, Artur Perucho, Carles Salvador, Maximilià Thous Lloréns i Salvador Verdeguer.

“Avant”

En una diada molt oportuna al seu propòsit—13 de setembre—ha sortit el número primer de *Avant*, setmanari valencianista republicà, órgan de la “Agrupació Valencianista Republicana”. No cal dir l'afecte amb que contestem a la seua cordial salutació, per quan—apart el seu matíç polític i encara el nostre apoliticisme—es un luchador més a les trinxeres del nostre front únic.

El número, amb originals de Carles Salvador, Ismael Roselló, Ranch, Buil, Gasull i altres, ha tingut un formidable éxit de venda. Ens plau.

i l e s A r t s

"Taula"

El darrer número de *Taula*—agost—és de una gran importància, per tractar-se en ell de alguns assumptes que ens interesen de debò. Heus ací el seu sumari:

La nostra convocatòria, La Redacció. *Els actes de la Senyera*, A. Pizcueta. *El discurs acadèmic de Rubió i Lluch*, Almela i Vives. *Cervantes regionalista*, Eduard L. Chavarri. *Actualitats wagnerianes en 1930*, Eduard Ranch. *Una conversa sobre la "Diputació de la Generalitat"*, Antoni Igual i Ubeda. *L'idioma en l'escola*, Alfons Iniesta. *La nostra música a Londres*, Martí Martell. *Sobretaula. Poemes*, E. Ranch. Notes.

Congrés europeu de minories nacionals

En aquesta primera quinzena de setembre ha tingut lloc a Ginebra la reunió anual de les minories nacionals europees. De la nostra península hi han assistit les delegacions basca i catalana.

Dins de la segona, València ha estat representada per l'escriptor Artur Peruchó, col·laborador nostre.

ACCIO VALENCIANA ha sigut la única publicació del Regne adherida a aquest Congrés, que compta amb dos milers de periòdics a tot Europa, defensors del dret de tot poble, dins d'un Estat d'altra llengua, religió o llei, a ésser respectat en les seues característiques espirituals.

L'art valencià al Palau Nacional de Montjuïc

El treball que ara donem a l'impremta ja fa temps que el varem projectar, i per moltes circumstàncies no hem pogut donar-li la forma ni la extensió desitjada. Ara bé: com que l'idea ens segueix pareixent, ja que no altra cosa, prou útil, hem d'aprofitar la darrera oportunitat: el tancament de la Exposició de Barcelona: vol dir, el embalatge de tots els objectes arqueològics que per miracle de la voluntat d'un poble han segut usdefruitats algun temps pel Palau Nacional de Montjuïc, per a donar una xicoteta noció d'allò que ara tornarà a València després de haver aconseguit per a la nostra cultura l'homenaje de la general admiració. I ja que hem parlat de extensió, declarem, "a priori", que no podent ésser una guia artística de VALENCIA que a tant equivaldria, ni una llista de números i de paperetes, la nostra tarea es veu reduïda a donar una visió de conjunt, en quatre paraules.

Expositors.—Capítol ben interessant es aquest, del qui podríem parlar llargament. Descontem les entitats oficials, com Ajuntaments, Cabildos i societats. En aquestes, el concórrer a certamens d'aquesta mena, es cosa corrent i un tant protocol·laria. Lo vivament interessant es el concurs dels col·leccionistes particulars, que ací, com en altres llocs, presenten unes característiques en extrem curioses. Però ara no hem de parlar mal d'ells, tot al contrari. Aprofitem la ocasió per a expressar el nostre més sincer agraiement a quins no han dubtat pas en presentar objectes arqueològics de la seua propietat. Recordem de València a na Carmen Villanova, en Rafel Barril, al senyor Lassala i al Comte de Torrefiel; i de Alcoi, a les senyores Ana i Julia

Vela Gosálbez, en Carles Pérez Barceló i Tomàs Miró. No cal dir que tot i l'interés de les obres exposades pels dits benemèrits col·leccionistes, no ens dona idea dels valors arqueològics que hi han per tot arreu secuestrats amb pany i clau. Es aquest un tema massa interessant per a que li dediquem una atenció secundària.

Art gòtic.—En concepte general, VALENCIA careix absolutament de restes arqueològics anteriors al segle XIII. No caldria, doncs, seguir treballant per la nostra arqueologia pre-medieval. No hi ha, però, que desconfiar massa: els extranyos sempre veuen a nostra casa quant més un "mare magnum" de contradiccions i de enigmes, i pasen avant. Per a nosaltres, la tasca es esgotadora, però de resultats de lo més afalagadors. A VALENCIA hi ha prou materia *prima* per a la continuïtat, al menys de l'estudi arqueològic. Lo complementari es que hi haja també investigadors amb voluntat i capacitat.

Per ara no ha sigut representada a Barcelona la nostra arqueologia pre-medieval més que per la inscripció ibèrica trobada a València, hui en el Museu Arqueològic de Madrid. Queda prou més. Sobre tot queda la pila àrab del Museu de Xàtiva, i encara l'altar cristià del segle VII en el mateix lloc.

Propiament gòtic, hem de contar una gran quantitat de rajoles i ceràmica valenciana, de les colleccions Homar (Barcelona), Josep Weissberger (Madrid), Museu Arqueològic i altres, instalades en la sala XVII del Palau Nacional.

La gran majoria és obra del segle XV; plats de reflex metàl·lic i tarros de botica, de Manises, i una gran col·lecció de *socarrats*.

En altres "arts menors", cal destacar les obres de orfebreria presentades per la Seu de Xàtiva, entre les que es troba la cèlebre creu amb esmalts; la creu de la Colegiata de Gandia; les notables caselles de les Seus de València i Xàtiva; els frontals brodats de la de València, etc., etc. En pintura cal recordar la taula de Pere Nicolau "El descendiment", el quadret de la Verge rodetjada de àngels i el "Crist" de Marçal de Sax, tot en la Seu de València. I no cal dir les moltes obres que manquen en aquesta llaugera resenya.

Renaixement.—Naturalment, ací sols citem les obres produïdes a VALENCIA, puix d'altre modo la extensió del treball hauria d'ésser molt major. I en el Renaixement hi hagué a VALENCIA un gran material de acaureig. La cultura italiana pasà a Espanya a través el nostre poble i ací deixà senyals i rastres del seu pas per tot arreu. Recordem sols el "Porta-pau de Ayala" tingut sempre per obra de Benvenuto Cellini, encara que la "Guia" del Palau Nacional, revisada per en Manel Gómez Moreno ho crega obra espanyola. Esperem la edició en gran del catàleg, direixida pel dit arqueòleg, per veure si ens trau de dubtes.

Com a obres netament indígenes son notables les següents. Joanes: "Aparició de Crist resucitat a la Verge" (atribuït), de la col·lecció Lassala; retrats del Bto. Ribera i San Tomàs de Villanova (atribuïts), pintats en quadamecí, i la "Conversió de Sant Pau", tot en la Seu de València. De la mateixa, cinc taules de Rodrigo de Osona—la "Crucifixió" i quatre del retaule de Sant Narcís. I encara anònima, la taula del "Ecce-Homo" (segle XVII) de la col·lecció Pérez Barceló. De Ribera

la "Adoració dels pastors", en la Seu de València.

En arts industrials son molt interessants les obres en plata—relicari, escribania, porta-pau, maces, porta-ciris, etc.—del Ajuntament de la esmentada ciutat. A més, dos relicaris i un càlis de la Colegiata de Gandia, i algunes capes brodades de aquesta i de la de Xàtiva.

Art barròc.—Malgrat la eloqüent expressió del nostre art barròc, a Barcelona no hi ha la seua representació més característica: la imatgeria. Sols una obra de escultura valenciana hi ha i encara ésta feta en plata; em refereix al Sant Pere (o'90 m.) de últims del segle XVII, de la Seu de Xàtiva. Tot i açò, es pot prendre com a modello de dinamisme i de expressió. Tot el demés es referix a diverses arts industrials. Les dites colegiades de Xàtiva i Gandia presenten notables objectes de orfebreria i riques vestidures brodades. Hi havia, una plaqueta representant a la Verge de Ródenas, de ceràmica de Alcora, signada per Vicent Prats (s. XVIII), de la col·lecció Miró. Però com de un interès extraordinari hi ha que fer resaltar els mobles del més pur estil rocòc, propietat d'en Vicent Lassala que tan gran efecte feien al saló XXXVII de la Exposició.

El segle XIX.—No podia mancar, en una representació de l'art valencià del segle XIX la figura de Vicent López. Som en uns temps de desagris a la memòria dels artistes preterits. Primer va ésser "El Greco" i més tard el nostre pintor, tot minuciositat i academisme, però també magnífic de tècnica i de composició. El senyor Lassala presenta tres Verges de López i en Tomàs Miró una "Inmaculada". A més, del duc de l'Infantat, hi havia dos obres de López: "La regina Carolina de Nàpoles" i na "Isabel II". Molt ininteressant era el retrat de una xermana de López pintada per aquest, propietat d'en Ròmul Bosch Catarineu, de Barcelona; un retrat de Ferràn VII (Museu municipal de Xàtiva) i altres obres. De Bernat López, fill del anterior i artista de menys altaria, recordem dos obres molt interessants de la col·lecció Lassala: "Un pagés" i "Una peixcadora del Cabanyal" de prou valor per a la història del nostre folklore.

També hi havia a les sales XXXVIII i XLVI alguns mobles de les colleccions Lassala i Pérez Barceló. Molt interessants els ornaments d'església de la Seu de Xàtiva. Aquesta presenta el riquíssim "pontifical" dit del cardenal Cebrián, de lana de plata brodada amb or, del més pur estil Imperi, i una casulla de terciopel negre brodada amb or.

* * *

Res més ens es permetit dir en aquesta ocasió. Encara i lo que es queda sense escriure, principalment allò que fa referència a l'art prehistòric, que deixem per a un especialista que ho haurà de comentar ací mateix, la relació ens fa monòtona i llarga. Però no hi ha possibilitat de concordar dos tendències tan divergents com les que sempre es presenten al fer la crònica de una exposició. Hem preferit fer-ho d'algun modo a no deixar passar la ocasió de demanar la sistemàtica repetició de exposicions d'art retrospectiu.

Recordem tres eixemples. El primer la exposició d'obres italianes que es va fer a Anglaterra fa relativament poc. Segon, la que hom ha tancat ara a Bèlgica, d'art flamenc. En les dues, facil es supondrer els perills i les

dificultats que s'han vençut per tal de fer-les. L'últim eixemple es la magnífica exposició d'art retrospectiu feta a València fa prou anys. L'eixemple pràctic de la de Barcelona ve a reanimar el record d'aquesta i les ensenyances de les altres dues. I es que les exposicions d'art antic duen sempre nombroses ventajades. Els erudits, els tècnics i els col·leccionistes cambien impressions i refresquen records. A vol-

tes es tenen descobriments sensacionals.

I sobre tot, s'airegen un poc les pobres obres d'art, sempre amenatzades de polç, pol·lilla, corca i alguna que altra efusió de la criada de servici a casa del col·leccionista particular, a qui hem dit al principi que no volem ofendre sino tractar-lo tot lo bé que es mereix.

A. IGUAL.

Heroïca Nacionalista

III

L'acció nacional

Contra la idea d'Estat hi ha l'anarquia, a la qual la humanitat no podria alenar; semblant perill jamai pot triomfar en definitiva contra l'instint de conservació de les nacions.

L'anarquia tan sols té vida fent-la servir sota els auspicis de l'imperialisme, en els plans de dominació, actuant de dissolvent de l'Estat vençut; és un aspecte de la guerra entre les nacions, i com que la guerra és la suprema manifestació de l'acció nacional, el fi principal del nacionalisme ha d'ésser el de Potència, com a garantia per a la realització del dret, de la cultura, etc., és l'antic aforisme *si vis pacem para bellum*.

La pau, considerant que pugua tindre real efectivitat, és un armistici entre els Estats. Hi ha paus històriques que escassament alteren la normalitat nacional del poble vençut, però n'hi ha d'altres que representen un trasbals pregon en la seua vida. En aquestes condicions és quan resulta més un armistici.

Com pot, per exemple, un Estat envaït signar una pau que vol significar la seua desaparició. La voluntat, com a manifestació vital de la nació que és, no pot oposar-se a la seua condició d'existència, només una *raó d'Estat* explica certes claudicacions aparents, per a eixir de situacions angunioses. El suïcidi d'una nació no pot existir.

La pau imposada pel poble vencedor no és, per tant, més que una treva i, àdhuc quan es tracte d'un poble envaït, que arribe a la més abjecta desmoralització, hi haurà quan menys un entorpidiment moral i un entrebanc al lliure desplegament espiritual de l'enemic, que mai no serà compensat pels guanys materialment utilitaris que se'n puguen dependre de la dominació. emperò aquesta treva de resistència passiva finirà el dia que el vençut se refaça a l'esclat d'una nova primavera nacional; llavors seguirà de bell nou la guerra cruenta i salvadora, perquè la susceptibilitat de l'Estat no pot tindre limitada la seua acció defensiva, mitjançant un Dret Internacional Públic.

Tota acció militar d'un Estat és, per ad ell que coneix el seu interès, una acció defensiva i per ella procura obtindre evidentment, segons sa capacitat, el màxim benefici. "Cada nació—observa Bernhardt—es forja el seu propi dret i ningú no pot afirmar que una nació tinga millor concepte del dret que una altra".

Un triomf aconseguit per l'oportunisme polític s'oposa a la condició de dignitat que encarna l'Estat i, per consegüent és incomparable amb la valor d'una victòria militar; és propi d'escaduceres clienteles polítiques, no tant de la diplomàcia, pero jamai del nacionalisme, en l'esperit nacional encara disci-

plinadament per a desenvolupar tan sols una política violenta (1).

A un Estat qual territori es veu envaït pels nacionalistes armats d'un altre país només la dictadura militar propia i desinteressada pot redreçar-lo a la categoria de potència (2) bo i fent que tots els súbdits pertanyen obligatòriament a l'exèrcit un cert temps de la seua vida.

L'estat legal de les nacions comença totstempes per la violència que es justifica si té consciència de sí mateixa i sab fer us de la seua força, legislant i fent-se respectar com a autoritat, en nom de la bondat dels seus fins. Així el nacionalisme, mijançant la guerra, procura conquerir i afiançar el seu prestigi en mig d'un mon enemic (3).

Tots els tractadistes de Dret Polític reconeixen que la violació d'un dret perfecte de l'Estat és motiu just de declaració de guerra, si no és pas possible la reparació jurídica. La guerra, per consegüent, és lícita quan no hi ha cap més manera de garantir la existència normal del nacionalisme.

Els romans deien, també, que la guerra és justa i necessària quan havien fracassat les negociacions; i, afegeix En Maquiavel: "Es legítima l'apellació a les armes quan aquestes son l'últim recurs d'un poble."

Si en la història l'aparició de tot nou ideal ve determinat per la lluita, de vegades cruenta, una nova afirmació nacionalista significa la topada de races diferents.

LL. BUESO I PLA.

(1) No m'agrada sentir parlar de generals que han vençut sense vessar sang. No hi ha que rovellar les espases que portem. Tard o d'hora vindria un soldat que amb fulla d'acer ens tallaria fins els braços que porten les espases. CLAUSEWITZ.

(2) Patriotisme i expansió han de menester en la societat internacional d'avui l'ajuda de la guerra. Una nació que no sab defensar els seus drets amb les armes, no pot sostenir ni exercir cap missió progressiva. Dominar per la força de la cultura servida i sostinguda per la força material, és l'imperialisme modern, l'imperialisme integral, el de les grans races fortes d'ara. PRAT DE LA RIBA (La Nacionalitat Catalana).

(3) Qui no afirma prèviament els fonaments de lo seua autoritat, podrà afirmar-los després si té gran geni; però serà amb treball per a l'Ar. quitecte i perill per a l'edifici. MAQUIAVEL.

OBSERVACIÓ.—L'article II, corresponent al número anterior d'ACCIÓ VALENCIANA, aparegué encapçalat, per errada d'impremta: *El Principi de les nacionalitats*. Deu dir: *Desenvolupament de l'Estat*.

A l'entorn del projecte de Mancomunitat

Fa ja dies que varem llegir les manifestacions que el President de la Diputació de Castelló, senyor Castelló i l'arrega na tet a *Diario de Alicante*. No ens ha sorpres massa, doncs no esperavem mes de la valenciania de les nostres autoritats, pero el que ens doi es que amb llurs manifestacions estem sent el ridiciu mes espantos davant eis regionanstes peninsulars, eis que van a creure que les dis- untes parts del nostre país no senteixen eis mgams que les junyixen, ni es preocupen de mes interessos que eis economicos:

Es aço qarrer que diem el que es despren de les declaracions del President de la Diputació de Castelló. Ell, amb eis seus companys d'Alacant i València, volen presentar al Estat la *constitucio administrativa* del nostre país. Sois administrativa, i aço representa una manca enorme de valencianisme en l'esperit de les nostres autoritats. Reconequem que la ceba i el blat, el vi i el oli, l'arros i la taronja, son coses importantissimes, però no devem oblidar que al seu costat n'hi ha d'altres que no ho son menys i de les que rugen com si de quelcom perillos es tractara, en la seua por de no suscitar cap suspicacia ni recel politic, encara que no sabem quins poden ésser eis que es desperten perquè un país escndit per la despòtica decisió d'un rei barbre i incendiari, vullga reconstruir sa personalitat, basant-la no sols en eis interessos economicos, sino també en eis espirituals i en la tradició històrica.

Paréix que les nostres autoritats s'obliden de que al costat dels interessos materials n'hi d'espirituals i el desenrtil dels quals urgeix si volem ésser quelcom més que un país nou-ric. Diuen que les tres provincies administratives que componen l'antic regne s'han de juntar per a demanar el que necessiten—linies de ferrocarril, construcció de grans hotels, ports peixquers, per esmentar no més part d'el que demana Alacant—oblidant-se de que la nostra posició dins de l'economia peninsular ens permet no *demanar* sino *exigir*—i per a res s'enrecorden de la necessitat de que l'Estat, no l'Ajuntament ni la Diputació, declaren la cooficialitat del nostre idioma amb l'espanyol (cóm s'ha fet a Bèlgica amb el flamenc), de la necessitat de saber la nostra llengua per a exercir càrrecs oficials en el nostre país, de que a les escoles s'ensenye en valenciana, de que en ell es predique, de la necessitat de protegir el desenrotll de la nostra cultura en la nostra llengua i açò si que podria ésser el programa minim de les nostres reivindicacions. Per tant volem deixar ben clar tot açò: ben haja que les parts del nostre país s'ajunten per a satisfer llurs interessos materials, però que n'es d'absoluta necessitat que a més d'aquells es satisfaguen eis espirituals i que la constitució del nostre país que es presente a l'Estat no siga tan sols administrativa, sino també política.

El compliment d'açò es el que les joves- tuts valencianistes esperem de les nostres autoritats.

ACCIÓ VALENCIANA es ven a les següents llibreries de fora:

Alacant.—Rafel Pardo. "Llibreria Cervantes", Calatrava, 13.

Alcoi.—Just Llàcer. Sant Nicolau, 12.

Barcelona.—"Llibreria Catalònia". Plaça de Catalunya, 17.

Molvedre.—Rafel Badenes. Pacheco, 48.